

**BOLALARNING O`ZLASHTIRISH JARAYONIDA TA`LIM
METODLARIDAN FOYDALANISH
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ В ПРОЦЕССЕ
ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ
USE OF EDUCATIONAL METHODS IN THE LEARNING PROCESS OF
CHILDREN**

Esemuratova Gulbanu Sultanbek qizi
Qoraqalpoq Davlat Universiteti
Amaliy Psixologiya 3-kurs talabasi
esemuratovagulbanu@gmail.com
+998934861835

Saparova Eldora Tajimuratovna
Qoraqalpoq Davlat Universiteti
Amaliy Psixologiya 3-kurs talabasi
saparovaeldora@gmail.com
+998885072512

Esbosinova Sarbinaz Muratbaevna
Qoraqalpoq Davlat Universiteti
Amaliy Psixologiya 1-kurs talabasi
sarbinazesbosinova@gmail.com
+998937079963

Annotaciya: Ushbu maqolada bolalar yangi bilimlarni olisjh jarayonida metodlardan foydalanish qanday darajada ahamiyatli ekanligi haqida so`z yuritilgan.

Аннотация: В данной статье рассказывается о том, как важно использовать методы в процессе приобретения детьми новых знаний.

Annotation: This article talks about how important it is to use methods in the process of acquiring new knowledge by children.

Kalit so`zlar: Ta`lim metodlari, programmalashtirilgan ta`lim, keyslar, metodlar.

Ключевые слова: Методика обучения, программированное обучение, кейсы, методы.

Key words: Educational methods, programmed education, cases, methods.

Ta`limnig faol metodlari sifatida uch gumh metodlar ajratiladi: dasturlashtirilgan ta`lim metodlari, muammoli ta`lim metodlari, interaktiv ta`lim metodlari. Mazkur metodlar ta`lim berishning an'anaviy metodlaridagi kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida ishlab chiqilgan. Dasturlashtirilgan ta`limda o`quv materialini kichik, oson o`zlashtiriladigan qismlarga ajratilib beriladi. o`quvchilar o`quv materialini qadam-baqadam o`zlashtirib boradi. Har bir qadam bir necha qator o`quv materialidan tortib

bir necha betli materialgacha bo'lgan kattalikka ega bo'lishi mumkin.

Programmallashtirilgan ta'limning asosiy xususiyatlari:

1. Tanlangan o'quv materialini alohida- alohida kichik qismlarga ajratish.

2. Har bir qismni o'zlashtirishga qaratilgan muayyan ishlarni izchil bajarishga doir ko'rsatmalar tizimini kiritish.

3. Har bir qismning o'zlashtirilishini tekshirish bo'yicha topshiriqlar berish.

4. O'quvchining bilimlari qanchalik to'g'riligini ko'rsatuvchi javoblarni qayd etish. Demak, dasturlashtirilgan ta'lim o'zining shakliga ko'ra, o'quvchilarning ta'limiy materialni maxsus qayta ishlash bo'yicha mustaqil faoliyatning alohida turidir. Muammoli ta'lim metodlari o'quvchi oldida muammoli vaziyat yaratishga asoslangan metodlardir. **Muammoli vaziyat** — o'quvchi tanish bo'lgan ma'lumotlar va yangi ma'lumotlar (qaysiki ularni tushunish va tushuntirish uchun avvalgi bilimlar kamlik qiladi) o'rtasidagi ziddiyat tufayli paydo bo'luvchi vaziyat. Muammoli vaziyat belgilari: o'quvchiga notanish ma'lumotlarning mavjud bo'lishi; vazifalarni bajarish uchun talaba-o'quvchilarga beriladigan ko'rsatmalar; yuzaga kelgan bilim mashaqqatini hal qilishda ularning shaxsiy manfaatdorligi. Muammoli o'qitishda qo'llanadigan metodlar jumlasiga quyidagilar kiradi: ijodiy, qisman ijodiy yoki evristik, axborotni muammoli bayon qilish, axborotni muammoli boshlash orqali bayon qilish. Mazkur metodlar orqali o'quvchi oldiga muammoli vaziyatlar, hal etilishi kerak bo'lgan vaziyatlar qo'yiladi. O'quvchi masalalarning yechimini bilmaydi, ammo o'zidagi avval egallangan bilim va ko'nikmalarga asoslanib yechimni topishga tushadi.

Ta'limning interaktiv metodlari jumlasiga insonni faol fikrlashga undaydigan metodlar kiradi. Mazkur metodlar talim jarayonida o'quvchilarni ta'limning faol ishtirokchisiga aylantirishga xizmat qiladi. Ular yordamida tashkil etilgan ta'lim jarayonida o'quvchi ta'limning boshqa ishtirokchilari bilan faol o'zaro munosabatga kirishadi. Natijada ta'lim tom ma'noda ijtimoiy hodisaga aylanadi. Amaliyotda keng qo'llanayotgan interaktiv metodlar quyidagilardan iborat: *“fikrlar hujumi” metodi*, *“tarmoqlar” metodi*, *“bumerang” metodi*, *“loyiha” metodi*, *“3x4” metodi* va boshqalar. Shuningdek, o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi bilish faoliyatini faollashtirish maqsadida pedagogik o'yinlardan keng foydalaniladi. Pedagogik o'yinlar intellektual o'yinlar, ishchan o'yinlar, innovatsion o'yinlar, trening o'yinlari, ro'lli o'yinlarni o'z ichiga oladi. Bu o'yinlar o'quvchilar bilimini kengaytiradi, ularda mustaqillik, muloqotchilik, irodaviy xususiyatlarni tarbiyalaydi, ularning nutqi, xotirasi, tafakkuri, qobiliyatlarini rivojlantiradi. Pedagogik o'yinlar asosida o'quvchilarni o'quv faoliyatiga yo'llovchi usullar va vaziyatlarni vujudga keltirish yotadi.

Shunday qilib, pedagogik jarayon pedagog tomonidan tashkil etilib, amalga oshirilsa ham, o'quvchi va talabalar uning faol ishtirokchisiga aylangandagina mazkur

jarayon samarador bolishi mumkin. Bunday natijaga erishish esa ko'p jihatdan qanday metodlarning qo'llanishiga bog'liq boladi.

Yuqorida ko'rsatilgan metodlar yordamida o'qituvchi bolaning diqqatini o'ziga jalb qilib qiziqarli tarzda yangi ko'nikmalarni o'quvchilarga tushintirib berishi mumkin. **I.P.Pavlov** ta'limotlaridan bizga ma'lumki diqqat qaratilganda miyamizda o'sha vaziyat ushuncha ajratilgan joylar aktivlashadi. Keyin esa miyaning aktivlashgan nuqtalari ijodiy qobiliyatga ega bo'ladi. Bu metodlar orqali mana shu natijani olishimiz mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oila psixologiyasi: Akad. litsey va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari uchun o'quv qo'l. / G. B. Shoumarov, I. O. Haydarov, N. A. Sog'inov va boshq.; G. B. Shoumarovning tahriri ostida; O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta-maxsus ta'lim vazirligi, O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi. — T.: «Sharq», 2010. — 296 b.

2. Z. Nishanova, G. Alimova. Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi.

O'quv qo'llanma. -T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006. 160 b.